

Asennetalkoot! Oppituntirunko alakouluun

Tunnin tavoitteet: Tunnistaa Punaisen Ristin tunnukset, tietää Punaisen Ristin perustehtävät, ymmärtää mitä ennakkoluulot ovat, tunnistaa omia ennakkoluuloja, tietää mitä stereotypia tarkoittaa, tietää mitä syrjintä tarkoittaa, pystyy tunnistamaan mahdollista syrjintää ja rasismia ympäristössään, tietää miten voi toimia kohdatessaan ennakkoluuloja, syrjintää tai rasismia.

Video tunnin alkuun taustalle:

<https://www.youtube.com/watch?v=dlqhGUVYAu4&feature=youtu.be>

Prezi-esitys: <https://prezi.com/view/kdCw8b5y7EvcTLhwWlIJ/>

- Valmistele kaikki etukäteen luokassa jo edellisellä välitunnilla (välilehdet, paperilaput).
- Laita luokkaan valmiiksi pyörimään Moovly -video SPR:n toiminnasta (video pyörii, kun oppilaat tulevat luokkaan sisään).
- Avaa myös Kahoot-peli valmiiksi toiseen välilehteen. **Huom! Kahoot vain, jos aikaa on varattu todella hyvin ja opettajan kanssa sovittu etukäteen.**

Teema on samaan aikaan sekä äärimmäisen mielenkiintoinen että haastava ohjata. Omien ajatustesi ja toimintatapojesi pohtiminen ennen tuntia helpottaa mahdollisiin kysymyksiin vastaamista ja lisää uskottavuutta, sekä kykyä haastaa oppilaiden ennakkoluuloja. Tunnilla

ei ole tarkoitus sijoittaa ajatuksia oppilaiden mieleen vaan saada heidät itse haastamaan omat ajatusrakenteensa ja tapansa. Kun omat ennakkoluulot tulevat helpommin nähtäviksi, on niiden haastaminenkin helpompaa. Voit myös rohkeasti kertoa omista ennakkoluuloistasi. Oppilaille esitettäviä pohdintoja ja kysymyksiä on hyvä miettiä etukäteen. **Etene rauhassa keskustellen, älä kiirehdi.**

- Esittele itsesi ja tunnin teema. Tavoitteena on antaa tietoa ja haastaa pohtimaan ennakkoluuloja ja niiden syitä. Voit myös kertoa oma polkusi kouluvierailijaksi tai omasta suhteestaan Punaiseen Ristiin (ole rehellinen ja aito).

1. Tunnus

Kysymys: Olette varmasti nähneet näistä tunnuksista ainakin yhden, osaatteko sanoa missä? **Siirry kuvaan.**

- ➔ Esimerkiksi: ensiapulaukussa, ambulanssissa, televisiossa, keräyslippaassa, mainoksissa, kampanjoissa, konserteissa jne.

Kysymys: Miksi on olemassa kolme eri tunnusta?

- ➔ Punainen Risti, Punainen Puolikuu ja Punainen Kristalli; risti tulee Sveitsin lipusta (Henry Dunant oli sveitsiläinen), mutta se saatetaan liittää uskontoon (vaikka järjestön toiminta ei perustukaan mihinkään uskontoon, vaan auttamiseen). Tämän vuoksi joissakin

maissa käytetään puolikuuta, kristalli taas on luotu neutraalimmaksi tunnukseksi.

Siirry kuvaan

Esimerkkinä Somalian, Argentiinan, Syyrian ja Filippiinien Punaisten Ristien ja Punaisten Puolikuiden tunnuksia.

Siirry kuviin

Tämän tunnuksen tarkoitus on toimia **suojamerkinä**.

- Merkillä suojattu ei koskaan ole aseistautunut vaan aina paikalla auttamassa.

Kuvat: Tunnus suojaa.

Kysymys: Mitä kuvassa on? Mitä tunnus tässä suojaa? Kuvat klikataan esiin yksi kerrallaan.

- Ensimmäisessä kuvassa merkki suojelee Punaisen Ristin autoja, toisessa sairaalatelttä ja viimeisessä sekä vapaaehtoisia että ajoneuvoja.

Kysymys: miksi merkit ovat sijoitettu niin kuin ovat, kuten katolla?

- Näkyy myös ilmasta käsin.

Tunnukset tuovat mukanaan myös vastuuta: tunnuksia käyttävät sitoutuvat kunnioittamaan ja sisällyttämään kaikki Punaisen Ristin periaatteet ja eettiset ohjeet.

Tunnuksen alla työskentelevät ovat ainutlaatuisessa asemassa, saadessaan tuotua apua alueille, joihin muut tahot eivät pääse, tämän mahdollistaa **puolueettomuus**, yksi periaatteistamme.

Tunnusta kantavat eivät voi kantaa asetta eivätkä tehdä mitään muitakaan sotatoimia, heihin kohdistuva väkivalta on sotarikos.

Dia vaihtuu

2. Mistä auttaminen alkoi?

Järjestö perustettiin sota-aikana, nykyään avun kohteena ovat kaikki avun tarpeessa olevat ihmiset ympäri maailman. Vapaaehtoisten halu auttaa on järjetön kulmakivi.

Punainen Risti syntyi, kun sveitsiläinen Henry Dunant matkusti sota-alueella Pohjois-Italiassa 1859 ja hankki vapaaehtoisia auttamaan sodan uhreja ja perusti sairaalan kirkkoon. Hänelle syntyi halu auttaa

haavoittuneita **riippumatta sotivasta puolesta**, ja muutama vuosi myöhemmin kokoontui ensimmäistä kertaa Punaisen Ristin komitea.

Tästä syntyi järjestö, jonka ainoana tarkoituksena oli **auttaa sodan uhreja ja suojella siviilejä**. Järjestö laajeni nopeasti ympäri maailman.

Suomen Punainen Risti perustettiin vuonna 1877 nimellä Yhdistys haavoitettujen ja sairasten sotilasten hoitoa varten.

Dunantin teoista kantautuva kaiku näkyy tänään Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansainvälisessä toiminnassa, kaiken taustalla yhden miehen ajatus puolueettomasta avusta.

- Noin 17 miljoonaa vapaaehtoista ympäri maailman luovat yhdessä laajan auttajien verkoston.
  - Nykyään päätehtävänä on maailmanlaajuinen avustustyö ja pysyvän rauhan turvaaminen (periaatteet: **tasapuolisuus** ja **inhimillisuus**).

Suomessa

Kuvissa näkyy Punaisen Ristin terveysisaria ja Yhdysvaltojen lahjoittamia polkupyöriä.

Maailmalla

Kysymys: mistä auttamisen muodosta kuvassa voisi olla kysymys? Ketä autetaan ja miten? Käy kaikki kuvat läpi.

Kuvien sisältö ja merkitys avataan sitä mukaa kuin kuviin zoomataan.

Nälkpäiväkeräys käynnissä. Ensiapua annetaan mm. eri tapahtumien yhteydessä.

Hätäapua lähetetään maailmalle. Hätäapua Syyrian Damaskoksessa.

Periaatteet

Punaisella ristillä on 7 periaatetta, jotka ohjaavat toimintaa. Punainen Risti haluaa auttaa myös niitä, jotka kokevat syrjintää tavalla tai toisella ja puhua heidän puolestaan. Auttamista on myös puhuminen jonkun puolesta.

Miksi: koska se on oikein!

Klikkaamalla eteenpäin lähenee kolme periaatetta. Periaatteista erityisesti **inhimillisuus**, **puolueettomuus** ja **tasapuolisuus** ohjaavat meitä vastustamana kaikkea syrjintää. **Voit kysyä oppilailta, mitä nuo sanat heille tuovat mieleen ja avata käsitteitä helpoilla esimerkeillä.**

→ Siksi täällä on tänään Asennetalkoot!

Siirry seuraavaan diaan

3. Mistä puhutaan?

Keskustelkaa kuvasta aina hetki ennen kuin siirryt nuolella käsitteeseen.

Kysymys: Mitä kuvassa tapahtuu? Mitä henkilöt voisivat ajatella?

→ Suomalaiset eivät usein avaa ovea tuntemattomille, tässä ehkä uudet naapurit esittäytymässä. Mitä ne minusta haluaa? Tai ehkä myös positiivinen: "Aah, uudet naapurit tuovat mulle pullia!" tms.

Ennakkoluulot ovat kaikkia ihmisiä koskevia, meistä jokaisella on niitä. Esimerkiksi romanit ovat vaarallisia varkaita, ulkomaalaiset uhkaavia, insinöörit tylsiä nörttejä, mustiin pukeutuneet teinit potentiaalisia nuorisorikollisia, ruotsalaiset kauniita tai suomalaiset hiljaisia juoppoja. Voit keksiä itse lisää esimerkkejä ja **kysyä oppilailta!** Monesti ymmärrämme, että ennakkoluulomme ovat hölmöjä ja osaamme jopa nauraa niille, aina kuitenkin emme.

Kysymyksiä:

Mistä ennakkoluulo voi syntyä?

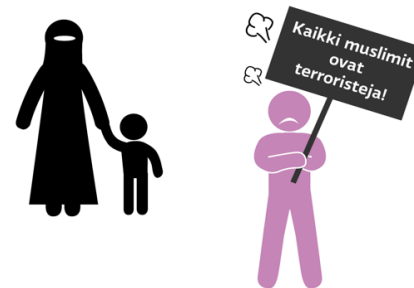
Voiko ennakkoluuloista olla hyötyä? Miten?

→ On hyvä kertoa, kuinka suuri merkitys on **tulkinnalla:** ensimmäisen kuvan voi tulkita kertovan klassisesta suomalaisesta varautuneisuudesta tai vaikka ovikelloa soittavien ennakkoluuloista ja oletuksista siitä, kuinka kerrostalossa käyttäytyään.

- Ennakkoluuloja, minullako?

Jaa oppilaille valkoinen pieni paperinpala. Pyydä oppilaita kirjoittamaan jokin oma ennakkoluulonsa ylös YKSIN. Paperit taitetaan ja laitetaan pöydälle, sitä ei näytetä muille. Palataan myöhemmin.

Siirry seuraavaan kuvaan.

Kysymys: Mistä kuvassa on kysymys?

- Osa ihmisistä ajattelee, että kaikki muslimit ovat terroristeja yksittäisten ihmisten tekojen perusteella.

Stereotypia on ihmisten ajattelemista joukkona, josta voi etukäteen tehdä päätelmiä ja oletuksia. Stereotypia syntyy kun pienestä määrästä tietoa tai kokemusta muodostetaan ajatus kokonaisesta joukosta tai ryhmästä ja jonka ominaisuuksia ja käyttäytymistä voi ennalta arvata, tutustumatta itse henkilöön. Esimerkiksi: muslimit ovat aina äärimmäisen uskonnollisia ihmisiä tai homomiehet ovat aina tosi naisellisia.

Kysymyksiä:

Mitä stereotypioita teille tulisi mieheen?

Mistä ne voisivat olla lähtöisin?

- Media ruokkii usein stereotypioita, esim. tosi-tv ohjelmat. Uutiset kertovat sen näkökulman, joka myy paremmin.

Siirry seuraavaan kuvaan.

Kysymys: Mitä kuvassa tapahtuu? Mitä henkilöt voisivat ajatella?

- Työhaastattelu, haastatteliija ei ehkä halua palkata ulkomaalaisen näköistä/nimistä, ja vaatii siksi hassuja taitoja.

Syrjintä tarkoittaa ihmisen tai ryhmän poissulkemista ilman perusteita. Syrjintä ei aina vaadi tekoja vaan se voi olla myös tekemistä jättämättä, jonka seurauksena ihminen jää ulkopuolelle. Syrjintä on kiusaamisen muoto ja voi kohdistua mihin tahansa ominaisuuteen kuten ihonväri, ikä, vamma, kieli, uskonto ja mielipide. Esimerkkejä: romani ei pääse kauppaan tai ravintolaan asunsa vuoksi, ulkomaalaistaustainen ei saa asuntoa tai työpaikkaa vaikka olisi pätevä, ikäsyrjintä (lähellä eläkeikää vaikea saada uutta työpaikkaa, nuori työntekijä on huonompi...), sukupuolisyryntä (nainen ei voi olla vahva johtaja miesvaltaisella alalla).

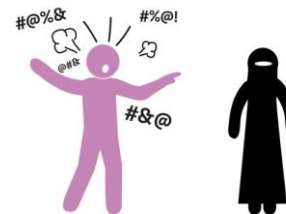
Kysymyksiä:

Keksittekö lisää esimerkkejä?

Oletteko kokeneet syrjintää? (esim. seurattu kaupassa / oletettu käyttäytyvän huonosti koska olette nuoria).

Keksitkö esimerkin syrjinnästä ilman tekoja?

Siirry seuraavaan kuvaan.

Kysymys: Mitä kuvassa tapahtuu?

→ Musliminmaiselle huudellaan ja jopa syljetään päälle, koska hän on pukeutunut huiviin.

Rasismi on ennakkoluuloihin perustuvaa kielteistä käyttäytymistä (väkivaltaa sanoilla tai teoilla). Ajatusta, jonka mukaan toiset ovat parempia kuin toiset vain ryhmään kuulumisen johdosta. Rasismien kohteeksi voi joutua kuka tahansa. Rasismi on lainvastaista. Esimerkiksi vihapuhe, solvaaminen, väkivalta.

Kysymyksiä:

Keksittekö esimerkkejä? (polttopullo pizzeriaan, koska omistajat ulkomaalaisia; erinäköisen ihmisen solvaaminen bussissa tai bussipysäkillä jättäminen, väkivallalla uhkailu ja pelottelu...esimerkkejä riittää).

Voitte myös tarkastella linkistä avautuvaa Ylen artikkelia ”Nyrkit heiluvat rasismien vuoksi – tällainen on suomalainen viharikos”.
<https://yle.fi/uutiset/3-9272939>

Mistä rasismi voisi johtua? (vieraan pelko, kokeminen uhaksi, opittua, korostuu taloudellisesti epävakassa tilanteessa: syyllisen löytämisen tarve, netissä helppo nimettömänä kommentoida jne.).

Ennakkoluulo pohjaa usein yksipuoliseen kuvaan ihmisestä, vaikka meissä kaikissahan on monia puolia. Voit kertoa, että esim. itse olet sekä SPR:n vapaaehtoinen että graffititaitelija tms. (keksi itsestäsi jokin asia).

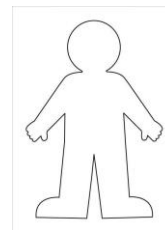
Dia vaihtuu

4. Mikä tekee sinusta sinut?

Tarkoitus on pohtia, kuinka käsityksemme itsestä ja toisista eroavat joskus hyvinkin suuresti. Meissä jokaisessa on niin monta eri puolta, usein yllättäviäkin. Tavoite on havainnollistaa, miten ennakkoluulot lähtevät kasvamaan, kun teemme vahvoja päätelmiä sen yhden näkökulman pohjalta.

- Jaa oppilaille A5-kokoisia papereita. **Näytä ohjeet vaihe kerrallaan.** Sitten kun oppilaat ovat valmiita voi mennä eteenpäin. Ohjeista napakasti, tähän ei ole tarkoitus käyttää paljon aikaa (simpeli piirros). **Anna kuhunkin vaiheeseen aikaa 3 min. Pidä tästä ajasta kiinni.**

Vaiheet:

Hahmon piirtäminen

Hahmon sisään piirretään 5 asiaa jotka kuvaavat oppilasta itseään. Auta kertomalla mitkä asiat esimerkiksi voivat kuvata ihmistä: sukupuoli, ikä, harrastus, kotimaa, musiikkimaku yms. Liian henkilökohtaisien asioiden kirjoittaminen ei tietenkään pakollista.

Piirroksen vaihtaminen vierustoverinsa tai lähellä istuvan kanssa.

Parilta saatuun lappuun kirjoitetaan hahmon ulkopuolelle 5 asiaa, jotka kuvaavat paria hänen mielestään. Korosta, että asiat eivät saa olla tahallisesti ilkeitä tai loukkaavia.

Paperi palautetaan takaisin parille ja oma saadaan takaisin.

Juttele kuvista parin kanssa: Miltä tehtävä tuntui? Miten omat ajatukset omasta itsestä eroavat parin näkemyksistä? Miksi? Kuinka paljon ihmisestä voi tietää vain katsomalla häntä?

Dia vaihtuu

5. Syrjintä ja rasismi arjessa

Tavoitteena on nostaa esiin tuttuja, arkisia tilanteita, joissa ennakkoluuloja, syrjintää ja rasismia esiintyy meillä Suomessa ja löytää konkreettisia ja helppoja keinoja toimia näissä tilanteissa.

Korosta oppilaille, että meistä jokainen on luomassa syrjinnästä vapaata ilmapiiriä ympärillemme.

- **Asennetalkoot-video**

Videon jälkeen anna rauhassa aikaa keskustelulle, älä kiirehti.

Kysymyksiä:

Mitä videolla tapahtui?

Millaisia ennakkoluuloja videolla esiintyi?

Esiintyikö videolla syrjintää? Entä rasismia?

Mikä oli tapahtumien lopputulos/seuraus?

Mikä saattoi olla syynä isovanhempien ennakkoluuloihin? Enemmän järki vai tunne?

Ketkä vaikuttavat sinun asenteisiisi?

Kysymysten ja toivottavasti keskustelun ja pohdinnan jälkeen voit vielä tiivistää tarvittaessa:

Lasta ja nuorta ympäröivillä aikuisilla on erittäin suuri vaikutus asenteisiin ja ennakkoluuloihin. Kukaan ei synny ennakkoluulojen kanssa. Molemmat tytöt jäivät nyt yksin.

- **Video:** Tamperelainen mies kertoo näkemyksiään suvaitsevaisuudesta ja asenteiden muuttamisesta. Videota katsotaan ensimmäiset **20 sekuntia**.

Kysymys: Mitä mieltä olette? Voiko aikuisten asenteita ja muuttaa?

→ Kyllä, toivottavasti!

Tilanteet, joissa syrjintää esiintyy Suomessa. Näytä ensin kuva,

kysy kysymys ja johdattele/auta oppilaita, jos heiltä ei tule vastauksia.

Kysymykset:

Millaisissa tilanteissa Suomessa kohdataan syrjintää?
Ketkä Suomessa kohtaavat syrjintää?

Julkisissa tiloissa esim. bussissa tapahtuu paljon syrjintää mm. nimittelyä tai tönimistä.

Koulumaailmassa tunnollisia oppilaita syrjitään usein.

Vähemmistöjen edustajiin reagoidaan epäilyillä esimerkiksi kaupoissa.

Leikeistä tai porukasta pois jättämistä tapahtuu hyvin paljon lasten ja nuorten keskuudessa.

Kehitysvammaisia kohdellaan syrjivästi eri tavoin, mm. huomiotta jättämällä ja kykyjä vähättelemällä.

Ketä autamme?

Mitä voit tehdä?

Voiko sitten itse tehdä jotakin? **Joskus pienikin ele tai teko auttaa.**

Sanoihin ja sanapareihin zoomataan yksi kerrallaan, tarkoitus on tuoda esille konkreettisia ja helposti ymmärrettäviä tekoja, joita jokainen voi tehdä. Avaa hiukan sanoja käytännössä tai kysy luokalta.

Kysymyksiä:

Tuleeko teille mieleen lisää hyviä esimerkkejä siitä, miten voisi toimia ja osoittaa tukeaan?

Entäpä koulussa, miten voisi osoittaa kiusatulle että "olen sun puolella"?

Miksi olemme usein arkoja vastustamaan syrjintää avoimesti ja puolustamaan rohkeasti kiusattuja?

Dia vaihtuu

6. Ennakkoluulosi, roskeen vai ei?

Ohjeistetaan luokkaa pohtimaan nopeasti, mitä tekevät alussa kirjoittamalleen ennakkoluulolle. Roskeen vai ei? Kuin ohimennen.

Kerro miten voivat tulla mukaan toimintaan, JOS läheisessä osastossa on aktiivista toimintaa. Kannusta seuraamaan meitä Somessa ja jaa oppilaille mahdollinen some-kortti matkaan!

Mitä jäi mieleen?

Kahoot-visan voi pelata tässä kohtaa, jos on aikaa n. 10 minuuttia.

Tämän voi jättää myös opettajalle jatkotehtäväksi (SPR Asennetalkoot - hakusanalla visa löytyy Kahootista).

Eli testataanpa mitä jäi tunnista mieleen?

Voitte pelata yksin tai pareittain. Jos sinulla on matkassa esim. pinssejä tms. niin voit antaa parhaalle pelaajalle / parille palkinnoksi.

Kiitos! Kysymyksiä?

Jää hetkeksi ns. hengamaan, jotta ujompikin oppilas uskaltaisi tulla juttelemaan tunnin jälkeen.

Huom! Oppilailta saattaa tulla kysymyksiä ja kommentteja liittyen Suomen nykyiseen tilanteeseen maahanmuuton ja paperittomien ja rasismien suhteen.

On hyvä varautua etukäteen pohtimalla vastauksia tämän kaltaisiin kysymyksiin. Voi esimerkiksi todeta kuinka jokaisessa ihmisryhmässä esiintyy rasismia, ja tuomitsemme sen aina. Autamme eniten apua tarvitsevia, yhteiskunnallisesta asemasta, uskonnosta tai kansallisuudesta riippumatta. Ihmisoikeudet eivät ole mielipidekysymys.